

SOK en Stichting ir. D.C. van Schaik

Postbus 2235

6201 HA Maastricht

Het SOK-bestuur:

Rob Heckers	Voorzitter	043-343 81 71	<i>robmac@planet.nl</i>
Hans Ogg	Secretaris	040-29105555	<i>h.ogg@chello.nl</i>

SOK-ledenadministratie:

Ger Beckers, Moesdaal 65, 6228 HX Maastricht. Telefoon: 043 - 367 08 57. E-mail: *pghbeckers@ziggo.nl*

SOK-adres secretariaat:

Hans Ogg, Kreugelstraat 37, 5616 SE Eindhoven. Telefoon: 040 - 29105555, E-mail: *h.ogg@chello.nl*

E-mail SOK:

sok@nhgl.nl

De SOK is geassocieerd met "Subterranea Britannica". *www.subbrit.org.uk*

Bestuur Stichting ir. D.C. van Schaik:

Wilfred Schoenmakers	Voorzitter	043 - 344 07 41	<i>wilfred.schoenmakers@home.nl</i>
Moses Rathbun	Secretaris		
Frank Daelmans	Penningmeester		

Stichting ir. D.C. van Schaik:

www.vanschaikstichting.nl

Technische Commissie Stichting ir. D.C. van Schaik:

Olav Hensing, Mgr. Soudantstraat 5, 6226 GC Maastricht. Telefoon: 06-557 78 846

Redactie SOK-Mededelingen:

Ton Breuls, Bovenstraat 28, B 3770 Kanne/Riemst, telefoon: 00 - 3212-454 059
E-mail: *tbreuls@skynet.be*

Redactie SOK-Info:

John Hageman, Op de Bannet 47, 6223 GD Itteren, telefoon 043-3645419
E-mail: *john.hageman@planet.nl*

De SOK op Internet:

www.sok.nl

SOK-ledenpasjes:

SOK-leden kunnen een SOK-lidmaatschapspasje krijgen dat een jaar geldig is.
De aanvraag moet vergezeld van een pasfoto bij de secretaris worden ingediend.

SOK-Ledenavonden:

SOK-Ledenavonden worden iedere 2^e vrijdag in de maanden januari, maart, mei, september en november gehouden in het Natuurhistorisch Museum Maastricht.
Aanvang 19.30 uur.

Groeven SOK en Stichting ir. D.C. van Schaik:

De SOK en Stichting ir. D.C. van Schaik hebben diverse groeven in beheer of een collectieve vergunning voor een groeve. Informatie in verband met het bezoeken van deze groeven is te vinden op de laatste pagina van deze SOK-Info.

Voorpagina: Impressie van Ternaaien-Boven (foto: Rob Heckers, Jacques Konings)

Nieuwe leden en adreswijzigingen

Nieuw lid:

Lidnummer: 10431

Luc Rokegem

Veldstraat 27

9140 België

003237716801

Luc.rokegem@telenet.be

Lidnummer: 10429

Bas Huits

Stationsstraat 24a

6247BL Gronsveld

0031642645868

perrebas@hotmail.com

Nieuw adres:

Lidnummer: 9913

dhr. Krowinkel

Meesterweg 1

6071 BN Swalmen

Programma ledenavond 13 mei

De ledenavond van 13 mei wordt een speciale ledenavond op locatie. Zie elders in dit blad voor meer informatie over de locatie.

Ledenavond van 11 maart

Deze avond had maar één presentatie, maar die was dan ook avondvullend. Maar voordat met deze presentatie begonnen werd had onze voorzitter, Rob Heckers, een boel nieuws met betrekking tot de mijnwet te melden. Elders in dit blad kunt u meer hierover lezen.

Kenner bij uitstek Ed de Groot liet ons tijdens zijn, zoals reeds vermeld, avondvullende presentatie allerhande zaken zien met betrekking tot de onder- én bovengrond van het Caestertgebied. Deze veelal opmerkelijke en voor de meeste toehoorders onbekende zaken, maakten duidelijk hoe rijk dit gebied aan historie is. Recente archeologische onderzoeken hebben aangetoond dat al in de pre-Romeinse tijd hier een grote nederzetting moet zijn geweest en er vermoedens beginnen te ontstaan dat men later vanuit dit gebied naar het Maasdal trok en daar een nederzetting stichtte die later uitgroeide tot Maastricht! Ligt de bakermat van Maastricht op Caestert? Nader onderzoek zal in de nabije toekomst uitsluitsel moeten bieden. Natuurlijk kwamen ook de beide kastelen uitgebreid aan bod. Ed, die ooit de kapel van één van de kastelen heeft bewoond, trakteerde de aanwezigen op beelden die voor bijna iedereen onbekend waren. Aan de hand van de vele beelden werd uitgebreid de toenmalige situatie geschetst. Ook de groeven die onder dit gebied liggen ontbraken natuurlijk niet in deze lezing.

Al met al een zeer interessante en leerzame lezing.

Nieuwe vergunning voor het betreden van groeven.

De SOK-RRB-VSS heeft voor het betreden van groeven nieuwe vergunningen gekregen. Velen van u hebben er natuurlijk al veel over gehoord en ook is er al veel over gesproken en gespeculeerd. We willen met dit schrijven officieel kenbaar maken hoe de vork in de steel steekt en wat de consequenties zijn voor het berglopen.

Het uitgeven van nieuwe vergunningen was nodig geworden na enige aanpassingen van de Mijnwet. Kern van de zaak was dat een en ander aangescherpt moest worden ten aanzien van aansprakelijkheden bij het betreden van onderaardse mijnen. Veiligheid stond en staat bij de overheid en natuurlijk ook bij onze organisaties bovenaan de prioriteiten lijst. Er zijn vele jaren onderhandeld voordat we tot een voor de meeste partijen werkbaar compromis zijn gekomen. Vooral de laatste maanden is het proces in een stroomversnelling terecht gekomen. Wat zeker ook heeft meegespeeld is dat de verantwoordelijkheden binnen de overheid zijn overgegaan van het ministerie van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie naar de Provincie Limburg. Vanaf 1 januari 2011 zitten we met ambtenaren van de Provincie rond de tafel en dat is letterlijk en figuurlijk veel korter bij.

In de nieuwe vergunning wordt elke groeve in verschillende gebieden ingedeeld. Te weten: een “intensief gekeurd” gebied, een “extensief gekeurd” gebied en een verboden gebied (in de regel instortingsgebieden en andere zeer onveilige gebieden). Intensief betekent dat de gangen gekeurd moeten zijn op algemene mijnstabiliteit en dat de plafonds afgeklapt moeten worden ter controle op loszittende stukken. Van deze onderzoeken wordt een rapport gemaakt en op basis daarvan heeft Staatstoezicht op de Mijnen bepaald of het gebied

inderdaad veilig genoeg is om in groten getale rond te lopen en aldus in de categorie “intensief” kan vallen. Intensief gebruik is bijvoorbeeld de rondleidingen door de VVV, kerstmarkten en dergelijke.

Extensief gekeurd gebied is een gebied dat door middel van een visuele inspectie minder streng gekeurd is (we noemen dit een quick scan), maar nog wel veilig genoeg is om in beperkte mate te bezoeken. Dit is bijvoorbeeld het RRB gebied in Zonneberg, de gebieden in de Sint Pietersberg waar de SOK onderzoek kan doen en de goedgekeurde gebieden in de groeven beheerd door de VSS. Wil men gebruik kunnen maken van deze “extensieve” gebieden dan zal men aan een aantal voorwaarden moeten voldoen was de eis van de bevoegde instanties. En men had strenge en voor ons onwerkbare regels bedacht. Na heel veel overleg zijn we gelukkig samen met het ministerie en de provincie tot een elegante oplossing gekomen waardoor we deze complexe en beperkende regels hebben weten af te wenden.

We hebben het fenomeen “erkende bergloper” (EB) bedacht. Een EB moet een opleiding veiligheid, gesteentemechanica en mijnstabiliteit gevolgd hebben, naast minstens 40 uur bergloopervaring. Wanneer deze opleiding met goed gevolg is afgerond, wordt een officieel certificaat uitgereikt en is hij of zij een gecertificeerd bergloper. Naast deze certificering moet de desbetreffende organisatie een zorgsysteem invoeren waarin een en ander verankerd is. Het mooie is nu dat voor een gecertificeerde EB er geen beperking geldt voor het extensief gekeurd gebied.

In de praktijk gaat dit betekenen dat we een cursus moeten gaan organiseren. Deze cursus bestaat uit een avond theorie en een avond praktijk. Daarnaast zal men minstens 40 uur bergloopervaring moeten opbouwen. Aangezien de meeste berglopers hier al aan voldoen zal dit in de regel niet meer dan een formaliteit zijn en alleen van toepassing zijn op nieuwkomers. Het gaat in deze cursus met name over het herkennen van gevaarlijke zaken zoals loszittende delen, scheuren en andere oneffenheden welke zich in onderaardse kalksteengroeven kunnen voordoen. Het volgen van zo'n cursus is natuurlijk niet verkeerd want het geeft u ook de kans uw kennis over dit aspect te vergroten en dat is een goede zaak. Aangezien de SOK en de RRB een grote overlap van leden kent leek het ons verstandig om deze opleiding gezamenlijk op te zetten. Hierdoor is er één universele opleiding ontstaan die door alle organisaties erkend wordt. Let wel: ondanks dat de SOK-RRB de organisatie heeft is het geven van deze cursus ons min of meer van hogerhand opgelegd. Om de continuïteit van het berglopen te kunnen waarborgen waren wij dus verplicht deze cursus te geven.

Wij kunnen u natuurlijk niet verplichten deze cursus te volgen. Echter zonder deze cursus zal men niet als erkend bergloper geregistreerd staan en zal men moeten rekening houden met behoorlijk wat beperkingen in het berglopen. In de meeste gevallen zal dat betekenen dat men u de toegang tot de groeve zal ontfangen, hierover dadelijk meer.

Met deze nieuwe invulling van de wet begint men bij “nul”. Ongeacht uw eerdere bergloopervaring, publicaties, afkomst, organisatie enz. zult u deze cursus moeten doen. Dat is niet ons idee maar de wet schrijft het voor!

Om een en ander in de praktijk te laten werken hebben we met EZ en de provincie een overgangperiode van 2 jaar afgesproken. In deze periode moeten we zoveel mogelijk leden de gelegenheid geven deze certificering te laten halen. We gaan in 2011 & 2012 genoeg cursussen organiseren om iedereen aan bod te laten komen. Ruim vóór 31 december 2012 zal iedereen die aangesloten is bij de SOK/RRB ruimschoots de kans hebben gehad om deze cursus te volgen. De mensen die de cursus hebben gevolgd komen op een lijst te staan. De groevebeheerder zal aan de hand van deze lijst moeten verifiëren of u een erkende bergloper bent en u op basis van deze lijst al dan niet toegang verlenen. Ook zal er na het volgen van de cursus aan de cursisten een certificaat worden uitgereikt, maar dit heeft niet meer dan een symbolische waarde en u hoeft dit certificaat niet bij u te dragen als u ondergronds gaat. Alleen een geldig legitimatie bewijs. Uw naam op de lijst is wat telt. Het certificaat c.q. titel erkend bergloper is overigens tien jaar geldig waarna een opfris cursus zal moeten plaatsvinden.

Alleen het intensief gekeurde gebied (denk hierbij bijvoorbeeld aan de “gidsenroutes” in het Noordelijk gangenstelsel en Zonneberg) is vrij van beperking en een niet EB-er, dus een niet gecertificeerd bergloper zou in principe alleen op die route mogen lopen. Als dat iets is dat u aanspreekt mag dat natuurlijk, maar één stap buiten deze route en u bent in overtreding.

Dan is er nog een 10-5-2 regeling (maximaal 10 bezoeken waarbij de groep niet groter mag zijn dan 5 personen met een maximale duur van 2 uur). Deze regeling is er omdat natuurlijk niet iedere bezoeker een EB-er is. Denk hierbij bijvoorbeeld aan eenmalige bezoekers, zoals sommige vleermuistellers of gasten van de verschillende organisaties die onder begeleiding een groeve bezoeken, donateurs van de VSS, enzovoort. Aangezien de mogelijkheid om via deze regeling een groeve te bezoeken erg beperkt is, zal de beheerder niet staan te springen om berglopers onder deze regeling toe te laten, zéker als ze uitgebreid de kans hebben gehad om een EB-er te worden. Daar is deze regeling niet voor bedoeld en aangezien de beschikbare tijd en het aantal bezoeken in deze regeling erg krap zijn, zal men deze reserveren voor de eerder genoemde doeleinden. De VSS is momenteel druk doende om een versoepeling van deze regeling voor elkaar te krijgen, want volgens deze regeling zou bijvoorbeeld de jaarlijkse donateursdag cq open dag niet meer mogelijk zijn en die is voor de VSS van levensbelang. Op het moment van schrijven is een en ander nog in behandeling, we houden u op de hoogte.

U begrijpt natuurlijk dat we niet iedereen tegelijk deze cursus kunnen laten doen. Daarom doen we dat in etappes en worden elke keer uitnodigingen naar ongeveer 50 personen tegelijk verstuurd. Zij kunnen dan uit twee theorie en twee praktijk data kiezen. Indien het voor u niet mogelijk zou zijn om op een van deze data deel te nemen is dat geen probleem, u krijgt bij de volgende ronde nogmaals een uitnodiging. De volgende ronde zal ergens in september-oktober plaatsvinden. Mocht u nog geen uitnodiging hebben ontvangen is dat geen reden tot paniek, uw beurt komt dus nog.

Tegen de tijd dat u dit leest is het geven van de cursus inmiddels van start gegaan en zullen de eerste deelnemers gecertificeerd zijn. Mocht u al een uitnodiging ontvangen hebben maar nog niet gereageerd hebben, vragen wij u dringend dit alsnog te doen.

Ook willen wij uitdrukkelijk vermelden dat het hier om een groeven- en organisatie onafhankelijk certificaat gaat en men dus geen automatisch toegangsrecht tot groeven heeft. Alle andere reglementen en vergunningen blijven onveranderd van kracht.

Wij hopen dat na het lezen van dit artikel iedereen ervan doordrongen is hoe belangrijk het voor u én de continuïteit van de SOK, RRB en VSS is dat zoveel mogelijk mensen deze cursus doen. Hoe groter het aantal deelnemers, hoe sterker onze positie.

Samenvattend kunnen we zeggen dat na jaren van overleg en onzekerheid er eindelijk duidelijkheid en zekerheid is. We zijn ervan overtuigd dat dit het best haal- en werkbaar was dat we konden bereiken. Dit is 't en daar zullen we het mee moeten doen.

Namens de SOK-RRB

Ledenavond van 13 mei op locatie

Het doet het SOK- bestuur veel genoegen om weer een dwaaldag te kunnen aankondigen. En wel op vrijdag 13 mei 2011. Ditmaal is het dankzij de bereidwillige medewerking van de gemeente Riemst en de eigenaar ons gelukt toegang tot de Pitjesberg te krijgen. De Pitjesberg is een oude, mooie en grote groeve waar men makkelijk een avond om krijgt.

Het bezoek is aan strikte voorwaarden verbonden en alleen toegankelijk voor SOK- leden. Dus geen introducés. Uiteraard zijn gebieden die afgezet zijn en de bekende "graten" verboden gebied. De avond zal onder supervisie staan van de VZW hulpdienst groeven. De aanwijzingen van haar medewerkers moeten strikt opgevolgd worden. Leden van de GRONOMA groep zullen aanwezig zijn om u op bijzonderheden te wijzen of u op de goede weg te zetten. Deze groep heeft de groeve onlangs geïnventariseerd.

De Pitjesberg is **vanaf 19.00 uur tot 24.00 uur** toegankelijk. Aangezien de ingang in de bebouwing ligt, vragen wij u dringend om bij het verlaten van de groeve rekening te houden met de omwonenden. Uiteraard is het aanbrengen van opschriften of inkrassingen niet toegestaan. De ingang gaat om 20.00 uur dicht, wij vragen u dan ook dringend om op tijd te komen.

Routebeschrijving:

Komende vanuit Maastricht rijdt u naar Riemst, aan de verkeerslichten gaat u naar links richting Zichen-Zussen-Bolder en Wezet/Visé. Eenmaal aangekomen in Zichen-Zussen-Bolder gaat u rechtsaf de Kerkstraat in. Ter hoogte van de kerk staat een duidelijk herkenbare bergloper die u de laatste aanwijzingen naar de ingang geeft. De Pitjesberg kent namelijk twee ingangen, maar bij het drukklaar maken van deze SOK- info was het nog niet helemaal duidelijk welke ingang gebruikt gaat worden. Deze "berglopersverkeerregelaar" zal van **19.00 tot 20.00 uur** bij de kerk staan.

Rob Heckers

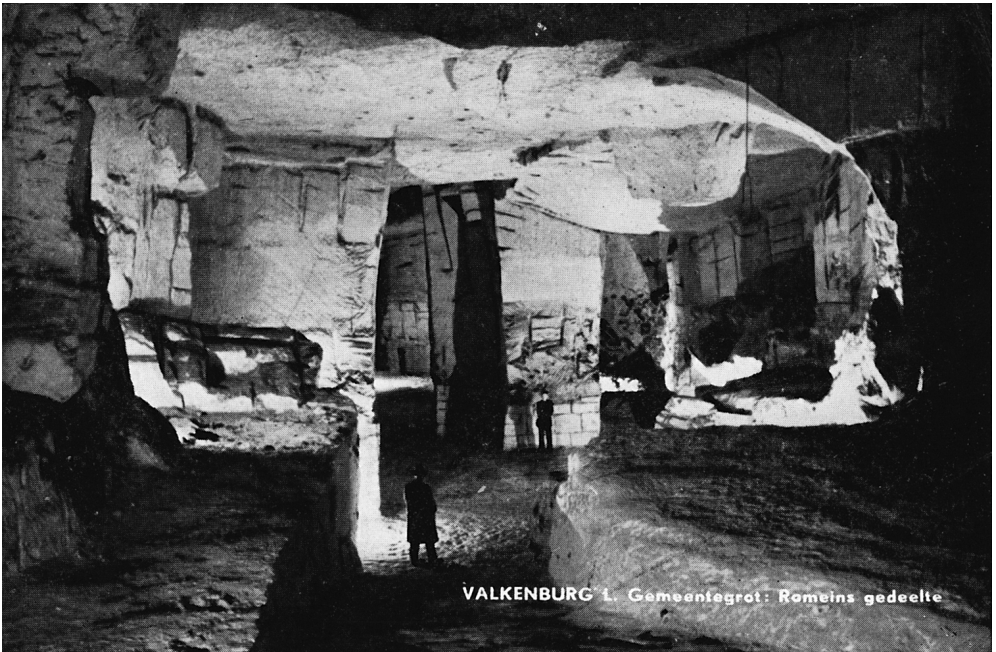
De Een- en Driedrup in de Gemeentegrot Valkenburg

In het oudste gedeelte van de Gemeentegrot (dat bekend is onder de naam het Romeins gedeelte) zijn maar liefst twee drupstenen aanwezig. Bij het podium vindt men de Driedrup en waar dit smalle groevegedeelte doodloopt de Eendrup. “De Drie-hoekige steen, die U daar aan de zoldering ziet hangen is de zogenaamde driedrup, zo genoemd, omdat er meestal drie druppels tegelijk naar beneden vallen. Deze druppels vallen altijd regelmatig in hetzelfde tempo. [...] Hier hebben wij het diepste punt van het Romeinse gedeelte bereikt en ziet U nog een drup, de eeuwige een-drup, zo genoemd, omdat er steeds maar een druppel tegelijk naar beneden valt.”

VALKENBURG L. Gemeentegrot: Oudste grotgedeelte

Afbeelding 1. Ansichtkaart Valkenburg L. Gemeentegrot: Oudste grotgedeelte. De Driedrup aan het plafond, rechtsboven het kader op de wand. (Foto uit jaren 40. Uitg. Het Land van Valkenburg, Valkenburg. Foto Lahey Maastricht. Collectie Kevin Amendt)

Afbeelding 2. Ansichtkaart Valkenburg L. Gemeentegrot: Romeins gedeelte. De locatie van afbeelding 1 van de andere kant gezien, de verhoging werd later het podium. (Foto uit jaren 40. Uitg. Het Land van Valkenburg, Valkenburg. Foto Lahey Maastricht. Collectie Kevin Amendt)

De Driedrup

De personen op afbeelding 1 staan bij de Driedrup. De ganghoogte van 6 tot 8 meter is op deze foto goed zichtbaar. Aan het plafond hangt het blok waaruit de druppels water vallen. Tijdens de ontginning heeft men dit stuk mergel dus al aan het plafond laten zitten, waaruit men kan concluderen dat de drup reeds in werking was tijdens de ontginningⁱⁱ. Op de foto's in afbeelding 1 en 2 is het podium nog niet gebouwd. Afbeelding 3 (waar het bijschrift overigens ondersteboven werd gedrukt) geeft nagenoeg dezelfde situatie weer als vandaag de dag: met het podium. De gids vertelt: "U ziet hier het ondergronds theater, waar onder andere bij het bezoek van de Koningin (Juliana) en de Prins (Bernard) een balletvoorstelling werd gegeven. U ziet, dat het theater met zijn natuurlijke decor zich voor het houden van een dergelijke uitvoering bijzonder leent. Het theater wordt meerdere malen per jaar gebruikt, onder andere met Kerstmis voor het opvoeren van het Kerstspel en met Carnaval. Hier werden reeds meerdere televisieopnamen gemaakt."ⁱⁱⁱ Het water drupt vlak voor het podium in een klein bassin in de vloer. Vroeger was dit anders, getuige de foto in afbeelding 4! Onder de drup staat een beeld dat de druppel opvangt. Wetende dat dit beeld hier heeft gestaan, werd dit ook zichtbaar op andere afbeeldingen. Zoals de foto in afbeelding 5. De drup aan het plafond is duidelijk zichtbaar en door inzoomen kan ook het beeld worden herkend. Op de twee zojuist genoemde aspecten wordt de benaming Eendrup gebruikt, terwijl dit volgens de gidsentekst de Driedrup is. Benamingen worden nu eenmaal door elkaar gebruikt, soms spreekt men hier zelfs over de Tweedrup. Op een gegeven moment moet het beeld zijn

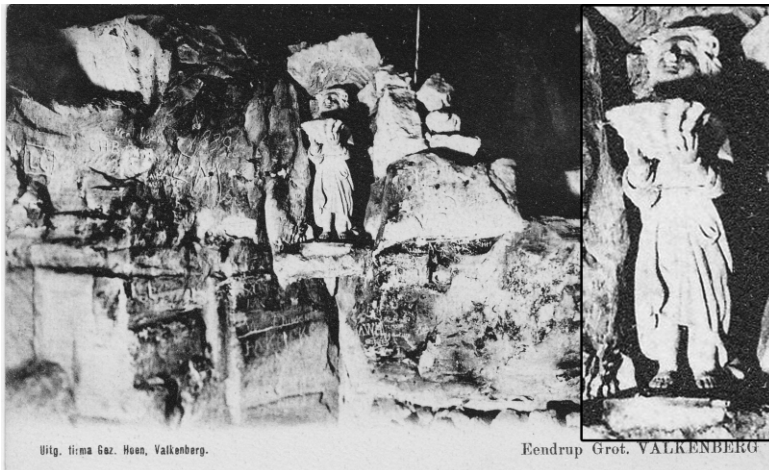
verdwenen. Wanneer is nog niet bekend. Tot nu toe zijn er alleen foto's met beeld gevonden, daterende uit de beginjaren van de 20ste eeuw. Op de foto in afbeelding 1 staat het er niet meer, maar is wel nog het mergelplateautje zichtbaar waar het beeld op stond. Met de bouw van het podium zal dit in zijn geheel zijn weggebroken.

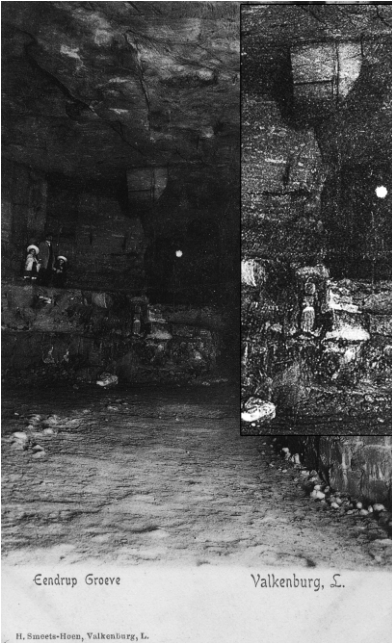
Afbeelding 3. Ansichtkaart Valkenburg (L). Gemeentegrot Romeins gedeelte. Het podium met Driedrup, onder de tekst. (Foto uit midden jaren 50. Uitg. van Eers. No. 169. Collectie Kevin Amendt)

De Eendrup

Achterin het Romeinse gedeelte is een mooie ruimte, met onder andere de Eendrup. In tegenstelling tot de Driedrup valt hier telkens één druppel omlaag, precies om de drie seconden. De afbeeldingen 6 t/m 8 geven de locatie in verschillende perioden weer. Onder de drup werd van mergel een aardig bouwsel geplaatst waar de druppels nu nog steeds in worden opgevangen. Aan de rechterkant zien we op afbeelding 7 en 8 een dichtgemetselde muur. Op de foto in afbeelding 6 is deze gang nog open, daar was de toegang tot de Reuzentrap. Een omhoog lopende gang met trap die uitkwam in het Rotspark en diende als

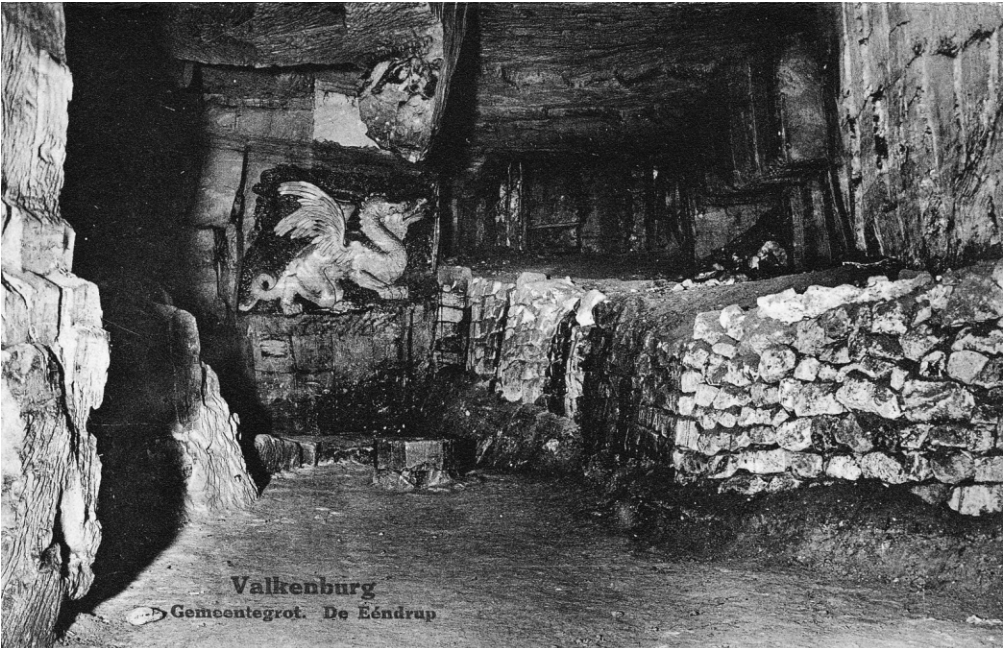

Afbeelding 4. Ansichtkaart Eendrup Grot. Ansicht dateert rond 1903. Het beeld vangt de druppel op. Inzet rechterkant: een close-up. (Foto uit beginjaren 1900. Uitg. firma Gez. Hoen, Valkenburg. Collectie Kevin Amendt)

Afbeelding 5. Ansichtkaart Eéndrup Groeve. Inzet rechterkant: een close-up, waardoor het beeld beter zichtbaar wordt. (Foto uit beginjaren 1900. Uitg. H. Smeets-Hoen, Valkenburg. Collectie Kevin Amendt)

uitgang voor de toeristen. In de jaren 20 (?) stortte de Reuzentrap in. Het vloeroppervlak werd door de jaren heen steeds groter gemaakt. Op de ansichten is goed zichtbaar dat het vloeroppervlak in deze ruimte werd vergroot door de verhoging richting de Reuzentrap af te graven. Het oudste gedeelte van de Gemeentegrot vormt sinds jaren een imposant einde van de rondleiding.

Afbeelding 6. Ansichtkaart Gemeentegrot - De Eéndrup. (Foto uit jaren 30(?). Uitg. Weenenk & Snel, den Haag. No.T 15029. Collectie Kevin Amendt)

Eendrup, Vliegende Draak en links boven: handtekening Prins Hendrik

Afbeelding 7. Ansichtkaart Eendrup, Vliegende Draak en links boven: handtekening Prins Hendrik. (Foto uit jaren 50(?). Uitg. W. Quaden, Valkenburg. Foto F. Laheye, Maastricht. Collectie Kevin Amendt)

Afbeelding 8. Ansichtkaart Valkenburg, Gemeentegrot. De ruimte na verbreding. (Foto uit jaren 70. Uitg. MUA. Collectie Kevin Amendt)

ⁱ Tekst der Gidsen

ⁱⁱ Alhoewel gesproken wordt over het Romeinse gedeelte, zal de ontginning hier hebben plaatsgevonden gedurende de 14de en 15de eeuw.

ⁱⁱⁱ Tekst der Gidsen

Kevin Amendt

Knabbehoup 19

Uit enkele door Jacques Maes - SOK-Gronoma - mij toegezonden krantenartikelen heb ik het navolgende artikel samengesteld. Alle artikelen dateerden uit januari 1991.

Man dood na val in put

Speleologen hebben op twintig meter diepte in een mergelgrot bij de grens in Kanne (groeve

De Keel , red.) het dode lichaam aangetroffen van de 51-jarige Wim Halmans uit Schimmert. De man is door de verroeste ijzeren afdekplaat van een luchtkoker gezakt die uitkwam in de onderaardse gangen. Hij moet op slag dood geweest zijn. In de groeve werden tot 15 jaar geleden nog champignons gekweekt.

De man was donderdagavond bovenop de Muizenberg op zoek naar struikjes, waarvan hij al enkele exemplaren in zijn aanhangwagen geborgen had. Vermoedelijk heeft hij de met aarde bedekte luchtschacht niet opgemerkt. Men trof de auto en aanhangwagen verlaten aan en is toen op zoek gegaan naar de man die niet aangetroffen werd. Wel constateerde men dat de verroeste afrastering boven de put beschadigd was en men trof bovendien in de directe nabijheid een spade aan.

Door de Belgische politie ontboden grotonderzoekers uit Waremmes zijn afgedaald en hebben het lichaam, dat recht onder de luchtkoker op de bodem van de mergelgroeve lag, geborgen.

Inventarisatie van gevaarlijke schachten

Riemst.- De gemeente Riemst wil binnenkort beginnen met een inventarisatie van de schachten en luchtkokers die nog zijn overgebleven van de vroegere onderaardse champignonkwekerijen. De gemeente reageert hiermee op de ongelukken die er de jongste maanden zijn gebeurd. De luchtkokers en schachten blijken een reëel gevaar op te leveren, niet alleen voor avontuurlijke jongeren, maar ook voor wandelaars.

Rond het Albertkanaal zouden zich nog zo'n dertig schachten en luchtkokers bevinden, voornamelijk in de beboste gebieden op de taluds van het kanaal. Ook Kanne en Valmeer, waar zich enkele grotten bevinden, worden in de inventarisatie betrokken. Kanne is over een oppervlakte van circa 50 hectare ondermijnd.

Geraamd wordt dat zich in de Belgisch-Limburgse mergelstreek in totaal nog 150 schachten en luchtkokers van gemiddeld 30 tot 40 meter (?, red.) diepte bevinden.

Iedere champignonkwekerij had vroeger namelijk haar eigen schacht, luchtkoker en in de meeste gevallen ook nog haar eigen toegang. Toen de bovengrondse kweek begon, raakten de groeven in onbruik. Een aantal ervan werd op onverantwoorde wijze achtergelaten en is nu levensgevaarlijk, omdat de bovengrondse bouwwerken van de vroegere kwekerijen in puin liggen of slechts een gebrekkige afscherming hebben. In Zichen-Zussen-Bolder zijn er ter hoogte van de Roosburg nog een stuk of vijftien putten die niet aan de veiligheidsvoorschriften voldoen. Volgens een woordvoerder van de gemeente worden de eigenaars van de bovengrond daarvoor verantwoordelijk gesteld.

Op 17 september van vorig jaar heeft de burgemeester van Riemst de eigenaars al opgedragen de schachten en luchtkokers af te dichten, vooral om het sluikstorten te vermijden. De voorschriften voor afdichting schrijven wel voor dat er een opening van circa 20 op 20 centimeter moet blijven als toegang voor de vleermuizen. Eerstdaags wordt nagegaan of de betrokkenen gevolg hebben gegeven aan de onderrichtingen.

(Relevant is nu te lezen in SOK-Mededelingen 54: "De Dood waart rond in de onderaardse groeven", door Peter Jenneken)

Een mooie vondst

Afbeelding 1: een Liard of "Oord" uit Maastricht

koperen cent of stuiver van een aantal decennia geleden, maar bij nadere bestudering blijkt het meer te zijn.

Met een loupe onder een goede heldere lamp zie ik een ster op een schildje met ernaast het cijfer 14. De ster lijkt op het eerste gezicht verdacht veel op de vijfpuntige ster van Maastricht (afbeelding 2) en na een zorgvuldige schoonmaakbeurt in een badje van huis-tuin en keuken

Afb.2

Afb.3

Een mooie vondst: gewoon in de losse mergel langs de wand. In een van de vele mergelgroeven die het Limburgse land rijk is, zie ik een klein rond groenig ding liggen. Ik buk me, raap het op kijk er in het halve donker even naar, steek het in mijn jaszak en vervolg mijn weg.

De volgende dag bij het wegruimen van mijn "bergspullen" heb ik het weer in mijn handen, het blijkt een muntje. In eerste instantie denk je dan aan een

schoonmaakazijn komt er daadwerkelijk een in Maastricht geslagen zogenaamde Liard, ook wel "Oord" genoemd, tevoorschijn. (afbeelding 1)

Na enig speurwerk zorgt het "wereld wijde web" ook wel bekend onder de naam Internet voor de benodigde informatie: Geslagen te Maastricht in 1614 onder Albertus (van Oostenrijk) & Isabella (dochter van Philips II van Spanje). (afbeelding 3)

Albertus (1559-1621), aartshertog van Oostenrijk was de zoon van Maximiliaan II en gehuwd met Isabella (1566-1633), de dochter van koning Philips II van Spanje. Samen waren ze soeverein der Zuidelijke Nederlanden in de regeerperiode van 1598 tot 1621. Isabella bleef na de dood van echtgenoot Albertus landvoogdes der Zuidelijke Nederlanden tot haar dood in 1633.

De beschrijving van de gevonden munt: Voorzijde (op de foto rechts): gekroond Habsburgs wapen tussen twee sterren, de kroon doorbreekt een cirkel. *ALBERTVS.ET.ELISABETH.DEI.GRatia - Albrecht en Isabella bij de gratie Gods

Keerzijde (op de foto links): gekroond wapen van Maastricht met ahangend gulden vlies tussen het jaartal (1614) op een "Bourgondisch kruis" (wegspringende vonken van een vuurijzer) in een cirkel. *ARCHIDVCES.AVST.DVCS.BVRgvndiae.ET.Brabantiae - aartshertogen van Oostenrijk hertogen van Bourgondië en Brabant.

Hoe een dergelijk muntje nu in een groeve terecht komt blijft een raadsel. Is het gewoon verloren of is het een deel van een begraven “schat”, zoals de muntvondst van Zichen in het najaar van 1992 waar door berglopers 31 munten (12 koperen, 18 zilveren en 1 gouden) in de resten van wat eens een linnen zakje was geweest, werden gevonden.

Een Oord was overigens de kleinste waarde van de toenmalige munten: een oord = 1/4 van een stuiver. Leuk detail over een Oord: in vroegere tijden bestonden er de “Oordjesscholen” waar kinderen, tegen betaling van een oordje, konden leren lezen en schrijven.

Feit is wel dat vele door ons bezochte groeven al eeuwenoud zijn en een vondst als deze gewoon kan voorkomen. Tja, een beetje geluk moet je als bergloper zo af en toe wel hebben.

De afbeelding van de munt is overigens niet het exemplaar wat ik gevonden heb. Mijn vondst was goed te determineren en in zeker zo goede conditie als de afbeelding! Dit verhaal is ook verschenen op mijn internetblog en is te vinden op:

<http://berglopengeschiedenisondergronds.blogspot.com/>

Bronnen: Wikipedia: Albertus en Isabella, SOK-Mededelingen 22: Han Bochman: de muntvondst van Zichen.

Jacques Konings

Naschrift redactie: Uw redacteur vond exact dezelfde munt in de kapel van de Zak van Franken in Slavante in de 70-er jaren van de vorige eeuw. Toen zochten Paul Hoogers en hij, alleen gewapend met een primitief zelfgemaakt zeef, de gangenstelsels af op o.a. munten, pijpkoppen, kogels, etc. De gevonden munten zijn door hem geschonken aan het St. Pieters' museum op de Lichtenberg.

Pinweggroeven

Uw redacteur werkt op dit moment o.a. aan een artikel over de verdwenen Pinweggroeven in Bemelen. Deze groeven zijn niet alleen verdwenen, maar er is bovendien maar heel weinig relevante informatie voorradig. Iedere lezer die een foto, kaartmateriaal, archiefstukken of welke bronnen dan ook tot de beschikking heeft en mij die zou willen doen toekomen, zou me zeer verplichten.

John Hageman

Salpeterwinning in een mergelgroeve

“Op de jongste vergadering van het Natuurhistorisch Genootschap in Limburg werden volgens “De Tijd” interessante mededeelingen gedaan omtrent salpeterwinning uit mergel, in vroeger jaren te Gronsveld. Omstreeks 1840 werkte daar een Franschman in een der grotten of groeven die, op ietwat mysterieuze wijze, salpeter won uit de mergelsteen, zij het met toevoeging van andere chemicaliën.

De man verwerkte de mergel in kuipen; hij deed het wat geheimzinnig en zonder getuigen. Wanneer hij een zeker kwantum had verkregen, laadde hij dit in zakken op een ezel en

vertrok ermee naar den Waalschen Kant. Als hij terugkwam had hij de zakken vol geld. 's Mans welvaart, naar de heer Bouchoms mededeelde, (riep) de hebzucht van eenige dorpelingen (op). Zij betichtten den Franschman van "spionnage tegen den Koning" en hij vond het geraden weg te trekken. De betreffende dorpelingen poogden nu zelf salpeter te maken doch slaagden hierin niet. Onlangs heeft men afvalproducten der eerste salpeterwinning teruggevonden en onderzocht. Er werden rapporten van de Technische Hoogeschool en van de Eerste Nederl. Cementindustrie voorgelezen. Deze wettigen niet de verwachting dat de oude, mysterieuze salpeterwinning hervat kan worden.

Van deskundige zijde werd ter vergadering opgemerkt, dat de mogelijkheid van salpeterwinning in de mergelgrotten wellicht maar heel beperkt is, daar deze alleen aan de ingangen (wegens atmosferische omstandigheden) mogelijk zou wezen."

Vraag 1: "Uit welke krant komt dit artikel?"

Vraag 2: "Welke groeve wordt hier bedoeld?"

Vraag 3: "Wie heeft nadere gegevens over het winnen van salpeter in mergelgroeven?"

John Hageman

Straatnamen als resultante van ons mergelverleden, deel 4

Voor de aanvulling op je namenlijst met aan mergel gerelateerde straatnamen:

Grotstraat, in Schoonbeek 3740 (in de buurt van Bilsen) België

Fossilenerf, in Heerlen (NL)

Ger Beckers

SOK-documentatiecentrum

Schenking door Ger Beckers: "70 jaar ENCI van Mergel tot Cement" 1996.

Uitgave ENCI.

Peter Jennekens

Meet the underground press

"Blokbrekers in ondergronds museum" (*Het Belang van Limburg van 22 februari 2011*): precies 400 jaar geleden zat volgens een opschrift van 1611 ene Mathias Botty in de ondergrond van de **Kuil LINDESTRAAT** in Zichen. Precies 100 jaar geleden kwam de eerste champignonkweker in de Roosburg. Bij gelegenheid van die verjaringen heeft **Mon HEYNEN** een tafereel met levensgrote beelden aan een werkfront toegevoegd aan zijn ondergronds museum.

"Groeven in Zichen getest op stabiliteit" (*HBvL van 9 maart 2011*): in Zichen werd in twee kleine kuilen in de St. Laurentiusstraat de stabiliteit getest (**Kuil DE KLEIN MESTEM** en **Kuil MATHIEU JONGEN** - red.). Er is namelijk steeds meer vraag om in dit gebied te mogen bouwen. Een afgevaardigde van Geotechniek van de Vlaamse overheid

nam aan de inspectie deel. Het klimteam van de brandweer zorgde voor de veiligheid bij de spectaculaire afdaling in de groeven.

“IKL knapt motte Eys op” (*Heuveland van 12 maart 2011*): het IKL gaat de voormalige kasteelberg of motte (**de BOERENBERG**) opknappen en van nieuwe inheemse beplanting voorzien. Tijdens de Tweede Wereldoorlog was de **Boerenberg** van groot belang voor de inwoners van Eys. Mijnwerkers maakten er een schuilkelder in (**schuilkelder EYS** - red.), waar veel dorpsbewoners het oorlogsgeweld ontvluchtten.

“Het Zesde Zintuig’ filmt bij ruïne en grot” (*DdL van 20 maart 2011*): een cameraploeg van het tv-programma “Het Zesde Zintuig” heeft opnames gemaakt bij de Kasteelruïne en in de **FLUWEELENGROT**. Beide locaties komen aan bod in een uitzending van enkele dagen later op RLT4. In het programmaonderdeel dat in de groeve is opgenomen speelt **Wiel ODEKERKEN** een hoofdrol.

“Indringers uit groeve gehaald” (*Dagblad de Limburger van 21 maart 2011*), **“Vernielingen in vuursteengrot”** (*Trompetter-Maaspost van 23 maart 2011*) en **“Vier mannen betrappt in Vuursteengrot”** (*Heuveland van 27 maart 2011*): vier mannen van 21 tot en met 35 jaar zijn met touwen een 12 meter diepe schacht afgedaald in de **VUURSTEENMIJN** van Rijckholt. Medewerkers van Staatsbosbeheer zagen de touwen en waarschuwden de politie. De brandweer moest de deur van de hoofdingang openbreken om de groeve te kunnen betreden. In de groeve bleken andere poorten opengebroken en was een deur ontzet. De vier worden verdacht van vernieling.

“Mannen bekennen vernielingen in grot” (*DdL van 23 maart 2011*): de vier mannen uit Maastricht, die zaterdag zijn aangehouden in de **VUURSTEENMIJN** in Rijckholt, hebben bekend vernielingen te hebben aangericht. Er werden onder meer een bronzen herinneringsplaque, hangsloten en een poort beschadigd.

“Geboren in een grot” (*Kijk op Valkenburg, voorjaar 2011*): het had niet veel gescheeld of het Mergellandschaap was zo’n veertig jaar geleden hetzelfde lot beschoren als de dodo: uitgestorven. Maar enkele vrijwilligers, zoals **Henk HILLIGERS**, zagen op tijd het gevaar in en startten met een fokprogramma. Uniek in Nederland is onder andere ook het aflammeren in oude mergelgrotten in bijvoorbeeld **BEMELEN**. Hoogdrachtige schapen trekken zich dan achterin de grot terug en werpen hun lammeren zonder enige hulp van buiten af.

“Ondergronds Carnavalsgevoel” (*DdL van 4 april 2011*): prinsenmutsen, carnavallisten en een *zaate hermenie* 62 meter onder de grond. Daar bevindt zich het Pantheon in de **GEMEENTEGROT**, waar de carnavalsvereniging de **Mirlitophilen** traditiegetouw de halfvasten vierde. Traditie is dan ook dat in het Pantheon elk jaar met halfvasten een portret in houtskool van de prins wordt onthuld.

“Gemeentegrot in race voor Unesco-lijst” (*DdL van 15 april 2011*): mijndeskundigen gaan onderzoeken of de **GEMEENTEGROT** een plek kan krijgen op de Werelderfgoedlijst van de Unesco. Ze doen dat tijdens een symposium over oude mijnbouw,

dat in het pinksterweekeinde wordt gehouden in Valkenburg.

“Grottenham, een prachtig Limburgs streekproduct” (*Kijk op Valkenburg, voorjaar 2011*): bijna 100 jaar geleden startte “opa” **Sleypen** een kleine slagerij in de kern van Berg (en Terblijt). Nu is de derde generatie de naamgever van het bedrijf en is landelijke bekendheid verworven met de ambachtelijk geproduceerde Geulhemmer grottenham, die zijn rijping vindt in de **GEULHEMMERGOEVE**.

Met dank aan de trouwe correspondenten Franci Bemelmans, Nini van Bergen, Roland Bessems, Anneke Breuls, Jacques Maes, Gilberte Nicolaes en Herman de Swart.

Voor knipsels, kopieën en uittreksels kunt u altijd terecht op het bekende adres: Ton Breuls, Bovenstraat 28, B 3770 Kanne-Riemst. Telefoon/fax 012-454059. E-mail: tbreuls@skynet.be

Volgende ledenavond: Vrijdag 13 maart 2010 Aanvang 19.00 uur!

De SOK-Info redactie heeft het recht om een aangeboden artikel te weigeren. De geplaatste artikelen vertegenwoordigen niet automatisch de standpunten van de SOK-Info redactie of die van het SOK-bestuur.

Groeven in beheer bij de stichting Ir. D.C. van Schaïk:

Bovengenoemde organisatie heeft een aantal groeven in beheer of een collectieve vergunning voor een groeve. Voor het bezoeken van deze groeven moet U contact opnemen met de beheerder.

Bij inbraak in één van deze groeven:

Bij constatering van inbraak en of vernielingen aan een van de groeven dit direct melden, liefst dezelfde dag nog.

Melden van vernielingen bij onderstaande personen. Als de eerste niet bereikbaar is, dan de volgende op de lijst.

1e Groevebeheerder van die groeve. Voor namen en telefoonnummers, zie hieronder.

2^e Olav Hensing, Technische Commissie: 06 - 557 78 846.

3^e leder bestuurslid van de Van Schaïkstichting. Voor namen en telefoonnummers, zie pagina 2.

De Van Schaïkstichting stelt zich ten doel de afsluiting van de groeve binnen 24 uur te herstellen.

Voor meer informatie: www.vanschaikstichting.nl

Groeve:	Beheerder:	Telefoon:
Apostelgroeve	Ton Breuls	00-3212 45 40 59
Fallenberggroeve (niet toegankelijk)	Pim Houben	00-3212 21 33 42
Gewandgroeven	Hub Geurts	043-601 24 16
Heerderberg (niet toegankelijk)	Jan Laumen	043-364 18 03
Heideberggroeve	Hub Geurts	043-601 24 16
Houbenbergske	Marc Koch	046-486 22 01
Groeve de Keel	Luc Walschot	00-3212 44 13 50
Groeve Eys	Ger Wishaupt	046-475 13 99
Keldertjes Slavante	Wil Ramaekers	043-364 52 39
Nieuwe Groeve	Han Bochman	043-601 01 58
Roothergroeve	John Hageman	043-364 54 19
Scharnderberg	John Knubben	043-361 12 27
Scheuldergroeve	Marco Slieker	045-522 39 74
Theunisgroeve	Giel Bindels	043-347 25 60

De Sint-Pietersberg:

De Sint-Pietersberg wordt beheerd door de Vereniging Natuurmonumenten. De SOK heeft een collectieve onderzoeksvergunning voor de Zonneberg en het Noordelijk Gangenstelsel. Onderzoeksaanvragen moeten ingediend worden bij het secretariaat van de SOK. Toezichthouder van de beide groeven is Harm Hovens, telefoon: 06-558 25 192.

De SOK-Info

is een uitgave van de

Studiegroep Onderaardse Kalksteengroeven,
Natuurhistorisch Genootschap Limburg.